

допомога обов'язково приходить, коли хтось потребує захисту, потрапляє в біду, а також сприяють любові, чуйного ставлення до братів наших менших.

У змісті читацької діяльності учнів 3–4 класів збільшилась частка читання з екрану. Така модель читання має свої особливості, порівняно з традиційним. У цьому процесі по-іншому діють механізми зорового сприймання й уваги; процеси цифрового читання і традиційного (паперового) спираються на різні когнітивні механізми. Отже, для ефективної роботи з цифровим текстом потрібно формувати в учнів спеціальні стратегії і практики та вміння використовувати допоміжні техніки. На жаль, у сучасних дослідженнях ми поки що не знаходимо фахових, кваліфікованих методик з навчання учнів читання екранних текстів.

У колі читацьких інтересів сучасних учнів 3–4 класів залишається традиційна тематика, яка була популярною і в минулі роки (пригоди, фантастика, детективи, про чаклунів, розбійників, про навчання і дозвілля їхніх ровесників, природу тощо).

Список використаних джерел

1. Савченко О. *Методичний потенціал нового підручника з літературного читання у 3-му класі. Проблеми сучасного підручника*ю Київ : Наукова думка. 2020. С 133–148.

Павлова Тетяна Сергіївна,

науковий співробітник

відділу початкової освіти імені О. Я. Савченко

Інституту педагогіки НАПН України,

м. Київ

ЕЛЕКТРОННИЙ ІНТЕРАКТИВНИЙ ПІДРУЧНИК ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ЗАСІБ НАВЧАННЯ

Визначаючи педагогічні пріоритети сьогодення, науковці і практики наголошують, що «освіта вимагає значних змін і за формою, і за змістом. Учні потребують різноманітних освітніх можливостей, що передбачають і соціальну, й емоційну підтримку, інтерактивні заняття та доступ до медіа та технологій. Освітній процес у закладах загальної середньої освіти повинен задовольняти сучасні потреби учнів, щоб допомогти їм у майбутньому пристосуватися до умов життя в інформаційному суспільстві» (О. М. Топузов, С. В. Алексеева) [5, с. 7].

Науковці В. Ю. Биков, С. Г. Литвинова, О. М. Мельник, О. В. Николук, О. І. Пометун, С. О. Сисоева характеризують навчально-пізнавальну діяльність сучасних дітей як здатність:

- швидко сприймати та обробляти великі обсяги інформації;
- ефективно переключатися між різними завданнями та видами діяльності;
- одночасно концентруватися на кількох інформаційних потоках;
- швидко знаходити потрібну інформацію серед величезних масивів даних.

Щодо особливостей навчальної діяльності молодших школярів, то учена О. В. Онопрієнко зазначає: «зважаючи на відмінності у форматах навчання молодших школярів, більшість матеріалів усе частіше «перекладають» на цифрову мову, аби долучити до освітнього процесу якомога більше українських дітей. Поширюються практики

користування різноманітними електронними ресурсами, наповненими навчальним контентом, створеним або адаптованим до вітчизняних освітніх програм» [2, с. 89].

Своєю чергою, дослідниця О. М. Петрук підкреслює, що «здобувачами початкової освіти є діти, які зростають і розвиваються під впливом цифрових технологій. Постійне перебування в онлайн-просторі формує в новій генерації передусім ті здатності, що необхідні їм для знаходження в цифровому світі» [4, с. 132].

Зазначені вікові характеристики використано під час розробки електронного інтерактивного підручника (ЕІП) з інтегрованого курсу «Я досліджую світ» для 1–4 класів до підручників авторів Н. М. Бібік, Г. П. Бондарчук, які розміщено на платформі IZZI [1].

Сутнісні характеристики підручника, апробація в навчальному процесі дає підстави для визначення технологічних можливостей інтерактивного підручника, зокрема: наявність динамічної структури та зручного пошуку інформації шляхом гіперпосилань, швидкого переходу між сторінками та розділами, що робить процес опанування матеріалу доступним та оперативним; персоналізація навчання дає змогу адаптувати складність і темп подання матеріалу до індивідуальних потреб кожного конкретного учня, що підвищує ефективність засвоєння інформації.

Деталізуємо структуру та інструментарні можливості ЕІП, у якому розміщено: електронний підручник в форматі pdf. Електронний інтерактивний підручник є доповненням до паперового підручника. У кожній темі передбачено QR-код, через який можна конкретно вийти на урок до певної теми; календарно-тематичний план, у якому вміщено мету, очікувані результати і методичний коментар до кожного уроку із зазначенням видів діяльності на уроці.

ЕІП структуровано відповідно до змістових ліній Типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко (НУШ-1), а саме: Людина; Людина в суспільстві; Людина і природа; Людина серед людей; Людина і світ; Дизайн і технології (додається в 4 класі).

У ЕІП закладено завдання з можливістю виконувати на міжпредметному рівні інструкції типу: вибери; познач; оціни; встанови відповідність; назви послідовність подій; вибери правильну відповідь; з'єднай причину і наслідок; доповни власними міркуваннями; вилучи зайве тощо.

Кожний етап уроку наповнено змістом, що дозволяє актуалізувати опорні знання учнів з попередніх тем; перевірити правильність виконаних завдань; сприяє кращому сприйняттю інформації завдяки мультимедійному поданню навчального контенту (текстів, відео); варіативні практичні завдання дозволяють у достатній частотності відпрацювати навички, закріпити уміння; надає можливість для творчості учнів та унаочнення результатів їхньої роботи, що значно полегшує працю вчителя. Передбачено оцінювання та підбиття підсумків засвоєння теми. Технічні функції полегшують роботу вчителя з інтерактивною дошкою [3, с. 154].

Отже, сучасний електронний підручник значно розширює дидактичні можливості вчителя, оптимізує процес навчання та робить його більш якісним.

Науковці відділу початкової освіти ім. О. Я. Савченко Інституту педагогіки НАПН України (Н. М. Бібік, Т. С. Павлова) протягом тривалого часу апробували ЕІП на уроках з інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1–4 класах. Ця робота супроводжувалась взаємними консультаціями, пропозиціями щодо корегування навчальних матеріалів,

визначення їх відповідності актуальним запитам практики і пізнавальним можливостям учнів.

За результатами проведених бесід з учителями було встановлено порівняльну ефективність електронного інтерактивного підручника. Учителі відзначають, що інтерактивне навчальне середовище сприяє підвищенню інтересу учнів до занять; надає змогу самостійно опрацьовувати матеріали та шукати відповіді на свої запитання, що підтримує інтелектуальне зростання учнів.

Ось кілька аргументів, які наводили вчителі-експериментатори щодо використання електронного інтерактивного підручника: електронні підручники пропонують переваги, такі як інтерактивність, наявність мультимедійного контенту, та зручність у пошуку інформації. Проте, через обмежені технологічні можливості, вони поки що не можуть повністю замінити паперові підручники;

не в кожній школі чи класі є достатньо технічних ресурсів для ефективного використання виключно електронних підручників; дослідження вказують на те, що читання тексту з паперу сприяє кращому засвоєнню та запам'ятовуванню матеріалу. Крім того, тривале читання з екрану може викликати втоми в очах; паперові книги не потребують електричного живлення або підключення до Wi-Fi, що є великою перевагою у випадку відсутності доступу до електроенергії чи інтернету [3, с. 156].

Отже, впровадження інноваційних підходів, зокрема електронних інтерактивних підручників, є важливою умовою для забезпечення розвитку особистості дитини та підготовки її до навчальної діяльності з використанням цифрових засобів у поєднанні з традиційними.

Список використаних джерел

1. Бібік Н. М., Бондарчук Г. П. Електронний підручник з інтегрованого курсу «Я досліджую світ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://api.izzi.digital/preview/page/376756>.
2. Онопрієнко О. В. Вимірювання втрат у навчанні молодших школярів математики засобами електронної платформи. *Інновації в початковій освіті: проблеми, перспективи, відповіді на виклики сьогодення*. 2023. С. 88–91. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736628>.
3. Павлова Т. С. Електронний інтерактивний підручник з інтегрованого курсу «Я досліджую світ»: інструментальні можливості. *Український Педагогічний журнал*. 2024. № 1. С. 151–160. – DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-1-151-160>.
4. Петрук О. М. Особливості сучасних молодших школярів: орієнтири для навчальної взаємодії. *Український Педагогічний журнал*. 2024. № 1. С. 132–140. – DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-1-132-140>.
5. Топузов О. М., Алексеєва С.В. Можливості використання штучного інтелекту в освітньому процесі закладів середньої освіти в умовах воєнного стану. *Український Педагогічний журнал*. 2024. № 1. С. 5–11. – DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-1-5-11>.